A°. 1833. N°. 154.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag den 28 December.

FRANKFORT, den 22sten December.

De Courant van Wurzburg behelst de volgende nadere berigten omtrent den moorddadigen aanval op *Kasper Hauser:* Hij werd reeds 's morgens om negen uur door den onbekenden, die zeide hem iets gewigtigs te moeten ontdekken, tegen drie uur 's namiddags in den slottuin bescheiden, en ging er onbedachtzaam heen, zonder iemand iets daarvan te zeggen. Om half vier uur kwam *Hauser* ademloos en ontsteld, de kamer van den onderwijzer, wien het opzigt over hem is opgedragen, binnen vallen, en trok denzelven mede naar den slottuin, terwijl hij uitriep: slottuin — buidel — Uz — Gedenkteeken. Onderweg viel hij echter reeds van afmatting neder. Thans ontdekte de onderwijzer eerst, dat *Hauser* gekwetst was, en sleepte hem niet dan met groote moeite naar huis terug. Van daar zond hij eenen politie-soldaat naar den slottuin, die bij Uzens gedenkteeken een kleine meisjes-werkbuidel van paarsche zijde vond liggen, waarin een briefje was, hetwelk in verkeerd schrift, dat slechts in den spiegel te lezen was, de volgende woorden behelsde: « *Hauser* zal het u naauwkeurig kunnen zeggen hoe ik er uitzie, en van waar ik ben. Om *Hauser* de moeite te besparen, zal ik u zelf zeggen, van waar ik kom —— Ik kom van —— De Beijersche grenzen —— Aan de rivier —— Ik wil zelfs nog den naam zeggen, M. L. O. « — De wond is toegebragt met een tweesnijdend puntig werktuig, ¾ duim breed. De steek is ¾ duim onder het hart gevallen. *Hauser*, die vroeger gezond was, kreeg, waarschijnlijk ten gevolge van den schrik, de gele zucht, en heeft wegens zijne zwakheid slechts een kort verhoor kunnen ondergaan.

— De Neurenburgsche courant van den 19den dezer meldt, dat *Kaspar Hauser* den 17den aan zijne wond overleden is.

— Op den eersten Kersdag zullen zich de Lutersche en hervormde gemeenten te Darmstad tot eene Evangelische gemeente vereenigen.

— Het maken van Germersheim, in Beijeren, tot eene vesting, schijnt de opmerkzaamheid der krijgskundigen in Frankrijk gaande te maken, en men hoort er de vraag opperen, of nu ook de werken van Huningen niet zouden behooren hersteld te worden.

— Een der Fransche ministeriele bladen vermeldt de bedenking [van een Duitsch blad, of Frankrijk wel zou gedoogen, dat Maastricht en de citadel van Luik tot Duitsche bondsvestingen zouden worden verklaard, en merkt daaromtrent aan, dat men er wel op kan antwoorden: *Neen! Frankrijk zou dat niet gedoogen.*

— De Kroonprins en Kroonprinses van Pruissen zijn den 18den van Munchen vertrokken, om naar Berlijn terug te keeren.

PETERSBURG, den 11den December.

Z. M. de Keizer is in den nacht van den 5den op den 6den dezer naar Moskou gereisd, alwaar hoogstdezelve echter slechts korten tijd zal vertoeven.

WEENEN, den 18den December.

Het regeringsblad deelt heden de volgende berigten uit Konstantinopel mede: « In de hoofdstad en in alle provincien van het Turksche rijk heerscht thans volkomene rust. Alle geruchten, welke in den laatsten tijd in omloop waren omtrent het gevaar van nieuwe bewegingen, zijn vervallen. Ten bewijze, dat de rust zelfs op het staatkundige veld wedergekeerd is, beschouwt men het verlof, dat de Russische gezant van zijn hof bekomen heeft. De heer *van Buteneff* was voornemens Konstantinopel te verlaten en de reis naar Petersburg aan te nemen. De heer *van Ruckmann* blijft als zaakgelastigde achter.

Eene gebeurtenis, welke algemeene opmerkzaamheid heeft verwekt, is de terugkeering van *Edhem Efendi* uit Alexandria, waar hij met gewigtige depêches was heengezonden. Hij is overbrenger van een geschenk van vijf millioen Turksche piasters en van de overeenkomst wegens de schatting, jaarlijks door den onderkoning van Egypte te betalen; welke omstandigheid, verbonden met de terugkeering van de Turksche vloot in het arsenaal, eenen duurzamen staat van vrede doet verwachten, en op het publiek der hoofdstad, inzonderheid op den handelsstand, eenen gunstigen indruk heeft gemaakt.

LONDEN, den 20sten December.

Er zijn berigten uit Lissabon tot den 8sten dezer ontvangen. De kolonel *Hare*, die naar Santarem gezonden werd, om aan don *Miguel* voorslagen tot eene schikking te doen, schijnt aldaar niet zeer beleefd ontvangen te zijn, of liever zoo onheusch, dat hij niet goed gevonden heeft, om zijne taak als bemiddelaar te ontwikkelen. Hij is onverrigter zake naar Lissabon wedergekeerd, maar, na een gesprek met lord *William Russel* gehouden te hebben, op nieuw vertrokken.

In den stand der oorlogvoerende legers is geene verandering gekomen, maar in het zuiden van Portugal werd Lagos door eene bende guerillas, van don *Miguel*, sterk ongeveer 8000 man, berend, en men vreesde dat deze stad in hare handen zou vallen.

De *Morning-Herald*, een onpartijdig dagblad, dat noch de Whigs, noch de Torij's aankleeft, behelst het volgend artikel:

Het spel, dat de drie groote mogendheden met betrekking tot Belgie spelen, is gewis onverklaarbaar voor hen, die ligtgeloovig genoeg zijn, om voor waarheid aan te nemen, wat diplomaten verzekeren, als zij *opregte bezorgdheid* betuigen over eene billijke schikking tusschen de oproerige gewesten en Holland. Zulke betuigingen hebben ons nooit misleid, ons, die op de daden, niet op de woorden der diplomaten letten. Wij weten, dat eene zoogenoemde gematigde diplomatie niets anders dan eene kunstgreep is. Reeds lang hebben wij het gezegd, dat Engeland zijne eigene belangen had behooren te behartigen door waardering van zijnen voordeeligen handel met Holland, en dat het aan laatstgenoemde mogendheid en Belgie de beëindiging van hunnen onderlingen twist behoorde over te laten. Van het oogenblik, dat onze minister van buitenlandsche zaken zitting genomen heeft in de conferentie met de behendige vertegenwoordigers der noordelijke mogendheden, heeft hij, in plaats van de Belgische zaken te helpen ontwarren, ze hoe langer hoe meer in de war gebragt. De Koning van Holland heeft zich steeds onverschrokken en mannelijk gedragen; maar de noordsche mogendheden hebben jegens hem eene bedriegelijke houding aangenomen, omdat zij de arme Belgen, volgens het hoofddoel hunner bemoeijingen, tot niet anders dan eene restauratie zoeken te brengen, terwijl juist integendeel, om den vrede en de welvaart van den nieuwen staat te verzekeren, het eenige middel daarin gelegen is, door eene voldoende staatkundige hervorming aan de revolutie, die zij werkelijk reeds erkend hebben, dat goede aanzien, waarvoor zij vatbaar is, te helpen verleenen.

Op het congres, dat te Weenen weldra staat geopend, en waar de Luxemburgsche questie ter tafel zal gebragt worden, schijnt de heer *Verstolk van Soelen* mede zitting te zullen hebben, terwijl de Belgische afgezant aan het Oostenrijksche hof van daar is weggezonden, zonder opvolger of plaatsvervanger achter te laten. Het Belgische gouvernement zal deze beleediging wel rustig verdragen en den dapperen Belgen nog daarenboven verzekeren, dat het Oostenrijksche hof de eer der natie zal handhaven. Ook het Pruissische hof heeft den Belgischen minister weggezonden, en desniettegenstaande hebben Oostenrijk en Pruissen zaakgelastigden in Belgie. Niet zonder grond laten de oppositie-bladen zich over dit alles scherp uit en zeggen, onbewimpeld, dat men zelf wel spionnen wil bezigen, maar geene spionnen van anderen gedoogt.

PARYS, den 23sten December.

De Koning heeft heden de wetgevende kamers met eene aanspraak geopend. Ten aanzien der buitenlandsche aangelegenheden behelst die troonrede het volgende:

« Ik acht mij gelukkig te kunnen aankondigen, dat onze betrekkingen met alle mogendheden, en de verzekeringen, welke ik van hare gezindheid jegens ons ontvang, geen twijfel overlaten nopens het behoud van den algemeenen vrede.

« Het schier-eiland is het tooneel van gewigtige gebeurtenissen geweest.

« Zoodra het gouvernement van Koningin *D. Maria II* te Lissabon gevestigd was, heb ik de diplomatieke betrekkingen met Portugal weder aangeknoopt.

« In Spanje heeft de dood van Koning *Ferdinand VII* de prinses zijne dochter op den troon geroepen; ik heb mij gehaast de koningin *Isabella II* te erkennen, hopende, dat deze spoedige erkenning en de betrekkingen, die zij tusschen mijn gouvernement en dat der Koningin-Regentes aanknoopte, mede zouden werken, om Spanje voor de ver-

woesting te behoeden, die het bedreigden. Reeds schijnt het, dat de kalmte in de provincien begint te herleven, waar de opstand uitgebroken was. Het legerkorps, waarvan ik de oprigting bevolen heb, beveiligt onze grenzen tegen alle gebeurtenissen.

« Steeds naauw verbonden met Groot-Brittannie, hebben wij alle reden te vertrouwen, dat de moeijelijkheden, welke voor als nog de sluiting van het difinitief tractaat tusschen den Koning der Belgen en den Koning der Nederlanden in den weg staan, niet langer de groote belangen van Belgie, noch de rust van Europa kunnen doen gevaar loopen.

« Zwitserland is een oogenblik beroerd geworden door geschillen, welke de verstandige standvastigheid van mijn gouvernement spoedig gedempt heeft. Ik heb mij beijverd, om dat land de diensten te bewijzen, die het van eenen getrouwen en belangeloozen bondgenoot konde verwachten.

« Het Ottomanische Rijk, is door groote gevaren bedreigd geworden; ik heb getracht eene bevrediging te verhaasten, welke de belangen van Frankrijk en de hechtheid der Europesche orde gebiedend vorderen. Ik zal mijne pogingen voortzetten, om het behoud daarvan, te verzekeren.

« De gebeurtenissen, waarover ik u zoo even heb onderhouden, en inzonderheid de gesteldheid van het schiereiland, hebben mij den pligt opgelegd, het leger op den voet te houden, dien de veiligheid van den staat eischte.

— De dagbladen melden, dat de Koning op weg naar de vergaderzaal met veel gejuich is begroet en dat na het voleindigen der troonrede in de kamer algemeen is geroepen *leve de Koning! leve de Koningin!* De laatste; mitsgaders de Prinsen en Prinsessen hebben de zitting mede bijgewoond.

— De 27 aanhangers van het genootschap der Regten van den Mensch, die van een komplot tegen de regering waren beschuldigd, zijn door de gezworenen vrijgesproken; maar het geregtshof heeft drie hunner advocaten, die zich te zeer door hunne drift hebben laten medeslepen en honende gezegden hebben gebezigd, de uitoefening van hun beroep ontzegd, de een voor een jaar, en de twee andere voor den tijd van zes maanden.

Uit Spanje heeft men geene andere berigten van eenig belang, dan een rapport van den generaal *Valdez*, gedagteekend uit Vittoria van den 7den dezer, meldende de verjaging van eenige benden muitelingen in die streken en hunne vlugt naar Navarra.

AMSTERDAM, den 26sten December.

Effecten-Societeit van den 25sten *dezer.*

Onze binnenlandsche effecten waren vrij geanimeerd, ook Spaansche iets beter, ten gevolge der iets williger afkomende koersen van Londen & Antwerpen.

Tot de volgende prijzen is verhandeld:

Holland. $2\frac{1}{2}$ pCt. $49\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$ à 50; 5 pCt. $94\frac{1}{4}$, $\frac{5}{16}$; kansbiljetten $22\frac{5}{16}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{5}{16}$ à $\frac{3}{8}$ *f.*

Spanje. 5 pCt. 63, $63\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{4}$ onderscheidene kleine posten gedaan.

Den 26sten *dezer.*

De aanspraak des Konings van Frankrijk, bij de opening der kamer, is over het algemeen de weerklank van alle openings-redenen, doch wordt het vredelievende daarin door den handelstand niet ongunstig beoordeeld. Voornamenlijk schijnt het, dat het Fransche gouvernement tot geene interventie hoegenaamd geneigd is en alzoo de vrede van Europa niet gestoord worden zal.

« De vraag voor onze binnenlandsche fondsen houdt aan, en is tot rijzende koersen zeer veel handel gedreven.

In Spaansche effecten vond geene noemenswaardige variatie plaats.

Holland. $2\frac{1}{2}$ pCt. 50, $50\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{3}{16}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{5}{16}$ à $\frac{1}{4}$; 5 pCt. $94\frac{7}{16}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{9}{16}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{9}{16}$; kansbiljetten $22\frac{7}{16}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{9}{16}$; oude sijndicaat 89, $89\frac{1}{8}$; nieuwe $72\frac{1}{8}$ à $\frac{1}{4}$.

Spanje. 5 pCt. $63\frac{5}{8}$, $\frac{1}{2}$ à $\frac{7}{16}$ gebleven.

Rusland. Roebels $66\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$ gedaan.

Mengelwerk.

Men moet met den tijd voortstuderen, ook de Vorsten.

De tijden veranderen, en wij menschen veranderen met dezelve. Als wij eenige eeuwen in de geschiedenis der wereld terug zien, of slechts eenige jaren van onzen leeftijd, zal men in velerleije opzigten een groot verschil ontdekken tusschen de voormalige en tegenwoordige gesteldheid der dingen. Niet alleen heeft de grillige modezucht eene menigte nieuwe wetten en instellingen omtrent kleederdragt, huissieraden en plantagien van hofsteden te voorschijn gebragt, maar ook hebben de kunsten en wetenschappen, zeden en gewoonten geheel andere vormen en gedaanten aangenomen. En, als men geen volstrekt onbepaald *laudator temporis acti* wil zijn, valt het niet te ontkennen, dat, vooral na de uitvinding der drukkunst, in 't algemeen meer verlichting en beschaafdheid zich verspreid hebben. Ingevolge daarvan wordt ook in de meeste vakken grootere bedrevenheid en uitgebreider kundigheden gevorderd, dan in vorige tijden. In de middeneeuwen, en ook nog lang daarna, behoorden het lezen en schrijven onder de zeldzame bekwaamheden. De volksklassen, en zelfs vorsten, waren daarvan verstoken, of niet dan zeer gebrekkig voorzien. Taalkunde en andere takken van geleerdheid lagen grootendeels opgesloten binnen de kloostermuren. Monniken en priesters hadden bijkans alleen de wijsheid in pacht. Niet enkel in geestelijke, maar in alle andere, zelfs in regtsgeleerde zaken, moest de onkundige menigte aldaar te biegt komen. Van daar de heerschende invloed der kerkelijken op meest alle volks- en staatsaangelegenheden, zoo als die nog plaats heeft in *Belgie* en andere landen, waar men, niet met den tijd vooruitgaande, in de middeleeuwsche duisternis is blijven hangen.

Maar hoe verbazend is dit alles voor het overige veranderd, sedert den tijd, dat men het middel heeft uitgevonden, om het licht van den menschelijken geest als met de snelheid van het weêrlicht, uit alle schuilhoeken naar rondomme te verspreiden! Geen wonder, dat de monniken, die nu met afschrijven gedaan kregen, KOSTERS uitvinding, eene uitvinding van den duivel noemden. En nog zullen misschien de domperridders, vele despoten en heerschzuchtige geestelijken, wier gezag en belang alleen onkunde en verblindheid tot hunnen grondslag hebben, even eens de gemelde uitvinding in hun hart vervloeken, of wel wenschen de drukpers zoodanig aan banden te leggen, dat zij geene enkele straal van zuiver licht kan loslaten.

Gelukkig is zulks reeds buiten hunne magt. Duizenden van boeken zijn in handen van hoogere en lagere kringen. Ieder huisgezin bijkans is eene oefenschool van verlichting en beschaving geworden, en alzoo in staat gesteld, om met den tijd voort te studeren. Bij kooplieden, zelfs bij ambachtslieden, treft men nu vele kundigheden aan, die voorheen enkel de eigendom van geleerden waren. Voor het werk van opvoeding en onderwijs, voor meest alle bedrijven, bedieningen en beroepen in de burgerlijke maatschappij, worden meer dan gewone bekwaamheden en verdiensten vereischt. In kerk en staat is veel meer de vraag naar mannen, die met den tijd hebben voortgestudeerd en voor hunnen post berekend zijn. Men komt niet langer zoo gemakkelijk, als weleer, door domheid voort. Nog wel hangt het van gunst en vermogende voorspraak af, om tot eenigen post geroepen te worden, doch veel meer in 't algemeen dan in vroeger dagen, wordt gezien op persoonlijke geschiktheid en verdiensten, welke niet dan door eigen oefening en vlijt verkregen kunnen worden. Van den laagsten schoolonderwijzer tot den hoogsten leeraar toe, zullen de meerdere graden van de vereischt wordende bekwaamheden naar de behoeften van den tijd zich vertoonen.

En zullen dan alleen vorsten en vorsten zonen, in plaats van met den tijd voort te gaan, ten achteren blijven? — Oudtijds was het regeren geene kunst. Alleen geboorterang gaf daartoe een erfelijk regt. Of de Koning een kind in het verstand, of een snoode dwingeland ware, een TRAJANUS, of een NERO, dit hinderde niet op den weg tot den troon. Zijn wil alleen was de wet voor het geheele rijk. Hij behoefde zelfs geene troonrede of eenige andere openbare verantwoording te doen. Hij koos zijne ministers, aan welke hij de zorg voor de rijks belangen kon overlaten, zonder zelf daarvoor te zorgen. Al speelde hij dus eerder voor een figurant, dan voor een werkend hoofdpersoon, hij was niet te minder eene Majesteit, de genadige Heer en Vorst in het oog zijner onderdanen. Deze mogten in het stille zuchten en morren, zij hadden echter uit afgodischen eerbied voor den geboren troonbekleeder, of uit vreeze voor den magtigen schepter, dien hij in handen had, het hart niet om luide klagten te laten hooren. Geheel lijdelijk en gedwee, als stomme lastdieren, droegen zij het hardste juk veeltijds op hunne schouders. Hunne personen beschouwden zij niet anders dan als lijfeigenen, en hunne goederen, als de bezittingen van den landvorst.

Maar in deze denkwijze en gesteldheid van zaken is mede sedert de laatste eeuwen of jaren, eene groote omwenteling ontstaan. Met de toenemende verlichting hebben menschen en volken hunne waarde en regten leeren kennen. Uit den staat der kindschheid zijn zij tot dien der jongelingschap, en dien der volwassen mondigheid opgeklommen. Zij begrijpen, dat niet het Volk om den Vorst, maar de Vorst om het Volk bestaat; dat de staatsaangelegenheden, zoo wel den eenen als den anderen betreffen, en dat de oorspronkelijke regten en belangen een gemeen goed zijn, waarvan het hoofd der burgerlijke maatschappij alleen bestuurder, en geen volstrekte eigenaar is. De volken willen mede inzage in hun eigene zaken en op derzelver bestuur eenigen invloed oefenen, hunne regten zoo wel als die van den troon geëerbiedigd, en hunne belangen als het algemeen belang behartigd hebben. Het is hun niet langer onverschillig van wien, en hoedanig zij geregeerd worden. Zij vorderen (en te regt) dat dit geschiede naar eene billijken rigtsnoer, naar eene vaste instructie, naar vaste grondwettige bepalingen, voor welke alle leden van den burgerstaat gelijk staan, waaraan allen onderworpen zijn; zij, die besturen even eens als zij, die bestuurd worden.

Dit is tegenwoordig de geest des tijds, de algemeen geworden volks-

geest onder alle beschaafde natien. Maar hieruit volgt, dat de vorst, die aan het hoofd staat, niet enkel met zich zelven of met zijne ministers te doen heeft, maar zijne handelwijze voor de vierschaar van het verstandigste, bezadigste en regtschapenste gedeelte van het publiek moet kunnen verantwoorden. Dat gedeelte vormt eigenlijk de publieke meening, waarop het meest gelet moet worden; niet op die van wilde revolutionnairen, ultra-liberalen; nog minder op die, van duisterlingen, servilen, despotieken, schoon misschien hier en elders nog de talrijksten. Hieruit volgt dan ook, dat het regeren, het *wel* regeren namelijk, eene groote en moeijelijke, maar tevens eene veel waardige kunst is, die niet wordt *aangeboren*, maar *geleerd* moet worden; een stuk van studie, die van eenen verbazenden omvang is, waartoe diepe menschen- en volkskennis, vaderlandsche en algemeene wereld-geschiedenis behoort; kennis van binnen- en buitenlandsche betrekkingen, ja bijkans alle wetenschappelijke bekwaamheden vereischt worden. Vooral nu bij het ligchaam van den staat zoo vele wijzen, zoo vele hoofden van huisgezinnen gevonden worden, die in de gemelde kundigheden uitmunten; nu verlichting en beschaafdheid in 't algemeen zoo groote vorderingen gemaakt hebben, moet het opperhoofd, wil het met waardigheid en glans zich vertoonen en daarin niet achterlijk blijven, althans naar dien voortgang, de behoefte des tijds, den grond van algemeene hoogachting en liefde, (zoo noodzakelijk voor een goed regent) zich willen schikken.

Dit ideaal van regeerkundel ziet men grootendeels verwezenlijkt in *Oud-Nederland*, alwaar, ingevolge daarvan, eene nooit vertoonde eenstemmigheid tusschen volk en regering plaats heeft, en niemand geruster op den troon zit dan Koning WILLEM.

Mogten alle gekrooonde hoofden daaraan een voorbeeld nemen en met den tijd voortstuderen, zij zouden minder over volkswoelingen te klagen hebben, en welhaast insgelijks de heilrijke vruchten van een verstandig bestuur inoogsten. Niet te veel kan de regentes van *Spanje* deze lessen in acht nemen, en hare dochter ISABELLA inprenten, wil zij, dat dezelve, die, nog een kind van 3 jaren, reeds den titel van Koninginne draagt, eenmaal tot die waardigheid zelve verheven worde. Zij leere haar zoo wel de groote pligten, als de regten van eene Vorstinne kennen!

Maar welligt, dat de Spanjaarden, vóór dat het driejarig Koninginnetje meerderjarig geworden is, begrijpen, dat zij door geene *vrouw* geregeerd willen worden. Eener vrouw past ook waarlijk beter een borduurnaald in de hand, dan een schepter. Om dezen te zwaaijen zoo als het behoort, daartoe wordt wel een *man*, met mannelijke zielskracht, mannelijke wijsheid en bekwaamheden, vereischt. Wat kan er al gebeuren, eer het ISABELLETJE (om welks gezagswille nu reeds zoo bloedig gevochten wordt), groot is!

Tempora mutantur et nos mutamur in ipsis.

Gedachten over den Handel,

Onder anderen met betrekking tot den geprojecteerden ijzeren spoorweg naar Keulen. *Door den schrijver van* DE BEDENKINGEN VAN HET CREDIET. Amsterdam *bij* J. GUYKENS, 1832.

(*Vervolg en slot.*)

Waarom heeft de S. in dit geval niet liever eenen in *Frankrijk* aangelegden spoorweg tot voorbeeld aangenomen? Er zal toch gewis meer overeenkomst zijn, wat de waarde van geld betreft, tusschen *Frankrijk* en *Belgie*, dan tusschen *Engeland* en *Belgie*. Zoo heeft men den dubbelen ijzeren spoorweg van *St. Etienne* naar *Lyon*, door eene rotsachtige landstreek en met onderaardsche gangen van 1500 el lang, welke weg per 1000 El *f* 48000 gekost heeft. De enkele spoorweg van *St. Etienne* naar *Andresieux*, die wel over een gunstiger terrein loopt, doch vele bruggen heeft, kostte *f* 35000 per 1000 el. Deze stellige voorbeelden zijn even goed als de Liverpoolsche weg; en die van *Darlington* heeft *f* 40000 per 1000 el gekost.

Wanneer men nu ziet, dat de Belgen hunnen enkelen spoorweg tot *Verviers*, die met zijne zijtakken 173,500 el, of $31\frac{1}{4}$ uur lang moet zijn, op $16\frac{1}{2}$ millioen franken of *f* 44,934 per 1000 strekkende ellen stellen, dan heeft men reden om te vermoeden, dat deze raming nader bij de waarheid zal komen, dan die van den S.

De S. vindt in het verschil van hoogte tusschen *Antwerpen* en *Keulen* een groot bezwaar: doch dit verschil, hetwelk van 36 el is, zal op een' weg van 248,000 el van minder aanbelang zijn, dan het verschil van 14 el, hetwelk tusschen *Liverpool* en *Manchester* bestaat, op een afstand van 50,000 el (31 Engelsche mijlen); hebbende men in het eerste geval één el te rijzen op 6359, en in het tweede één el op 3570 el.

In den tijd, dien men voor het aanleggen van zulk eenen weg noodig heeft, en dien de S. voor den weg van *Antwerpen* naar *Keulen*, uit hoofde van deszelfs lengte, op 12 jaren stelt, vindt de S. mede een groot bezwaar. Maar de tijd, benoodigd tot het aanleggen van den weg, door een land, waar men geen gebrek aan menschen heeft, hangt meer af van het meer of minder bezwarende van het terrein, dan wel van de lengte. Wanneer men den weg verdeelt in afdeelingen, ieder niet langer dan de weg tusschen *Liverpool* en *Manchester*, zal de aanleg eer minder dan meer tijd kosten, dan men voor den Liverpoolschen weg noodig heeft gehad, omdat men er minder onderaardsche gangen te maken, minder rotsen door te breken, en minder bijna grondelooze moerassen te dempen zal hebben: dit toch zijn werken, die men door vermeerdering van arbeiders toch maar tot op eene zekere hoogte bekorten kan.

Wat het vermoedelijk handels-mouvement betreft op dezen Belgischen spoorweg, daarover redeneert de S. uit vooronderstellingen, waarvoor hij geene gronden opgeeft. Men behoort niet uit het oog te verliezen, dat, wanneer op den Liverpoolschen weg het mouvement tusschen de twee eind-plaatsen de hoofdzaak is, bij eenen weg als die, welken de Belgen bedoelen, en welke dienen moet, om eene reeks van zeer bevolkte steden aan elkander te verbinden, de circulatie tusschen de aan deze route gelegene plaatsen een aanmerkelijk gedeelte van het commercieel mouvement uitmaakt. Verder meent de S., dat de Belgen, door hunne beschermings wetten, ten behoeve hunner fabrijken, den handel van zich zullen afweren: doch, zal dit wel het geval zijn, wanneer zij, het voorbeeld volgende der Engelschen, bij deze prohibitive wetten een zeer liberaal sijstema van vrij entrepôt voegen? Hebben deze beschermende wetten, toen zij gepaard gingen met zoodanig sijstema, bij ons, en vooral te *Antwerpen*, den handel en het vervoer langs en naar den *Rijn* belet? Hebben wij niet gezien hoe de Rijnhandel te *Antwerpen*, in de laatste jaren vóór de Belgische onlusten, jaar voor jaar toenam, en zulks ten koste van *Amsterdam* en *Rotterdam?* Was alzoo de Antwerpsche handel, die ten laatste, zoo door zijne Rijnvaart, als door landtransport, alleen zoo veel goederen naar *Keulen* bragt, als onze beide groote havens, voor *onzen* handel niet een geduchte mededinger geworden, niettegenstaande hunne vrachtprijzen dubbel zoo hoog waren als de onze? En hoe zal men dan durven beweren, dat, wanneer zij eenmaal een meer volmaakt transport-middel hebben, hetwelk met onze tarieven kan wedijveren, wij dan niets van hunne mededinging zullen te vreezen hebben? De S. spreekt van het gebrek aan retour-vrachten tusschen *Keulen* en *Antwerpen:* — doch, zal *Elberfeld* en het zoo industriele *Wupper dal*, hetwelk nu reeds, in weerwil van onze zoo goedkoope Rijnvaart, een groot gedeelte van zijne fabrikaten te land naar de Fransche havens zendt, alsdan, door het zenden dier goederen naar *Keulen*, geene retour-vrachten leveren?

Bij het spreken over de vermoedelijke passagie van reizigers, stelt de S. de zamengevoegde bevolking van *Liverpool* en *Manchester* tegenover die van *Antwerpen* en *Keulen*, even als of bij deze laatste, zoo als bij de eerste, de hoofdbevolking bestond uit die der twee eindplaatsen; maar vergeet, dat de bevolking langs den ontworpen Belgischen weg tot *Verviers* toe (bijna $\frac{3}{5}$ gedeelte van den afstand tusschen *Antwerpen* en *Keulen*) ruim 200,000 zielen, en, wanneer men er de zijtakken naar *Brussel* en *Lier* bij neemt, 290,000 zielen bedraagt, verdeeld in aanzienlijke steden en bloeijende dorpen.

Ik voeg hierbij, dat, zoo als de S. al de zwarigheden, die hij meent, dat het aanleggen van den Belgischen spoorweg zullen belemmeren, ook wil toegepast hebben op den Amsterdamschen weg, ook alles, wat ik ten voordeele der Belgische onderneming gezegd heb, moet toegepast worden ten voordeele der Amsterdamsche; alleen met dit onderscheid, dat de weg van *Amsterdam* naar *Keulen* korter zou zijn, en over een veel gunstiger terrein zou loopen.

Ik durf vertrouwen, dat de S., die in zijn geheele werk niets dan 's lands belang heeft op het oog gehad, in mijne aanmerkingen niets anders zal zien, dan de begeerte om zulk een belangrijk onderwerp nader toe te lichten. In het slot zijner inleiding uit de S. den wensch, dat de Nederlandsche handel, ontdaan van verouderde en door den tijd ondoelmatig en verkeerd geworden gewoonten, niet uit het oog verlieze, dat hij thans te kampen heeft met twee naburen, *Belgie* ten zuiden en *Hamburg* en *Bremen* ten noorden. In dezen wensch stem ik volkomen in, en het is om die reden, dat ik het der aandacht van onzen handel dubbel waardig oordeel, het voor- of nadeel van ijzeren spoorwegen, hetzij bij ons, hetzij bij onze naburen, met allen ernst te onderzoeken, en zich niet door het zeggen: *het heeft geen nood*, te laten in slaap wiegen.

C.

Iets over iemand.

Indien het niet ongerijmd ware, dat wij uit *Amsterdam* naar *Arnhem* schreven, om Amsterdamsch nieuws te weten, dan hadden wij wel eens aan de Redactie der *Arnhemsche Courant* willen vragen, of zij ook iets wist betrekkelijk den *Latijnschen koopman* in het *Handelsblad*. Inderdaad, wij beginnen ons ongerust te maken. Het is waar, mijnheer heeft eene menigte latijn over den handel gesproken; hij heeft in een aanzienlijk aantal kolommen van dat blad, voor onze wezenlijke belangen zorgende, willen bewijzen, dat *2 maal twee* wel *vier* is in *Engeland* en

Frankrijk; maar dat dit volstrekt bij ons het geval niet is. Maar dit neemt niet weg, dat wij deelneming voor hem gevoelen. Schaars kwam er een nommer van dat blad uit, of wij troffen hem met zijne brigade stoomslepers aan: en de gedachte aan eenen spoorweg zettede hem in die edele verontwaardiging, die aan groote slepers voegt. Waar zijn al die uitmuntende redeneringen en die grootsche driften gebleven? De artikels uit de *Kölnische Zeitung* over den spoorweg worden overgenomen, zonder dat er eenige de minste teregtwijzing omtrent die goddelooze onderneming wordt bijgevoegd. Hoe komt dit toch? vragen hier de menschen elkander. Verlaat hij het vaderland, nu het in nood is? — Er zijn er, die meenen, dat het een welsprekend stilzwijgen is van iemand, die anders zou zeggen, *ik strijk*. Maar, is dit wel waarschijnlijk? Iemand, die zoo vast in zijne schoenen, dat is, in zijne stoomslepers, staat, kan, even als *Rome*, onderdrukt worden; maar toegeven? neen, nooit! Stoomen op den Rijn zal hij, al was er niets te laden, dan oude *Handelsbladen*.

Veel waarschijnlijker komt het ons voor, dat mijnheer ongesteld is. Het is mogelijk, dat wij ons bedriegen: en wie weet, of wij mijnheer niet dikwijls zien voorbijgaan; maar, zoo als wij vroeger zeiden, persoonlijk hebben wij de eer niet hem te kennen; en die vlugtige kennismaking of inspectie, zoo als de vreemdelingen dit bij GÖTHE deden, is ons altijd zeer onbescheiden voorgekomen. Genoeg, dat mijnheer's genie en onsterfelijke artikels ons bekend zijn; duurzamen dank zijn wij hem verschuldigd voor zoo velerlei genot! — Neen, ongesteld kan hij wel zijn: — en dit gebeurt den beste: — maar hoe, en waaraan? zie, dat geeft ons bekommering. Dat aanhoudend gepeins over die stoomslepers, en die driftige gesteldheid tegen allen spoed, kan wel eene monomanie geworden zijn; eene zwartemelancholie kan zich wel van zijn' verheven geest hebben meester gemaakt. Wij verbeelden ons, dat hij zelfs het *Handelsblad* niet meer leest, dien troon van zijn roem: anders zouden wij het al zeer onmeedoogend van de Redactie vinden, dat zij die Keulsche artikelen zoo maar raauw en naakt overneemt. Indien deze ooit onder zijne oogen komen, moeten ze hem immers dol maken. Intusschen wint het *Handelsblad*, door mijnheer's ontstentenis, ruimte voor artikels over de schouwburgen en de concerten. Die vallen, inderdaad, al zeer gelukkig uit. De heeren DIEDERICHS moesten eens ondernemen eene *Muzikalische Zeitung* uit te geven: wie weet, of wij daarin niet zeer verstandige artikels over den handel zouden vinden; het was ten minste voor het publiek eene speculatie op de gewone bizarrerie der wereldsche dingen en dagbladen.

Maar, om op den Latijnschen koopman terug te komen: wij zullen ons zeer verblijden te vernemen, dat mijnheer wel vaart, en laat bedanken voor 't vragen. Het is immers ook mogelijk, dat hij in stilte ons eene vreesselijke wraak voorbereidt; dat hij, moede van het waarschuwen, *Keulen* en *Amsterdam* en wat niet al, op eene voorbeeldige wijze tuchtigen wil, voor dat zondig aankleven van die helsche plannen om den handel meer gerijf te geven. Dat zal nog wat erger aankomen, dan de comeet! Een ieder make zijn testament, of — bekeere zich, legge het hoofd in den schoot, en late zich stoom-slepen op den Rijn. Wij zullen dan ten minste het voordeel hebben, van niet, onverwacht, te *Keulen* aan te komen. De Belgen zullen de moeite nemen, van dáár te melden, dat wij zeker tien dagen na hen zullen arriveren. Mijnheer schijnt groot zwak te hebben op dat soort van kwartiermakers. N.

Allerlei.

Nog niet lang geleden ontvoerde een Engelsch officier eenen anderen zijne vrouw. In de overtuiging, dat hij den armen echtgenoot hierdoor werkelijk te kort gedaan had, schreef hij hem in dezer voege: « Mijnheer! Daar ik UEd. door het ontvoeren uwer vrouw de grootste beleediging heb aangedaan, die de eene man den anderen kan aandoen, zoo houd ik het voor mijnen pligt, UEd. de beste voldoening te geven, die een fatsoenlijk man, in gelijke omstandigheden, kan geven. Ik heb de eer, Mijnheer! te zijn en blijven: uw gehoorzaamste dienaar.» Op dit briefje gaf de beroofde echtgenoot dit antwoord: « Mijnheer! Daar UEd. mij de grootste beleefdheid bewezen heeft, die een fatsoenlijk man, na het ontvoeren eener vrouw, aan haren echtgenoot kan bewijzen, zoo acht ik het van mijnen pligt, UEd. wederkeerig op zulk eene wijze dank te betuigen, als gij reden hebt van mij te mogen verwachten. Ik heb de eer te zijn Uw hoogstverpligte, enz. enz.

LAVALETTE verhaalt in zijne *Mémoires*, die volkomen geloof verdienen, ooggetuige te zijn geweest, dat NAPOLEON, na zijne terugkomst van *Elba*, zijnen toenmaligen minister van policie, FOUCHÉ, bij gelegenheid eener ontdekte schelmerij van dezen nietswaardigen, toevoegde: « *Gij zijt een verrader! Het hangt alleen van mij af, om u te doen ophangen; en duizenden zullen er over in de handen klappen.*» En toch bleef FOUCHÉ minister van policie. Sterker bewijs is er niet noodig, om verzekerd te zijn, dat hij één der bruikbaarste handlangers van den Franschen despoot moet geweest zijn.

Toen de door zijne kunstvolle automaten beroemde BAUCANSON tot lid der Fransche akademie was aangenomen, ondervond hij eene zeer onvriendelijke behandeling van het meerderdeel zijner medeleden. Hij beklaagde zich hierover bij BUFFON en wenschte van hem de reden dier onheuschheid te vernemen. BUFFON voerde hem daarop, met zijne gewone goedhartigheid te gemoet: « *Het is omdat gij in de meetkunst geene meerdere ervarenheid bezit dan ik, en men daarvan het meeste werk maakt.*» « Als dat de eenige oorzaak is — hernam de mechanikus — dan had ik hun gemakkelijk eenen meetkundigen automaat kunnen vervaardigen, die hunne onvriendelijkheid in vriendelijkheid zou veranderd hebben.» De goede man hield zoo iets voor even gemakkelijk als het vervaardigen van den trompetter, die zijnen roem gevestigd had.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 26 Dec.	5 El 8 Palm 5 Duim.;	gewassen 10 Duim;	gevallen	0 D
Den 27 dito	5 El 9 Palm 5 Duim.;	gewassen 5 Duim;	gevallen	0 D

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.